

PRAVNI FAKULTET
ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE

BIBLIOTEKA

Novi Sad

**PRILAGOĐAVANJE PRAVNE REGULATIVE AKTUELNIM
TRENDOVIMA U REGIONU**

Priradio: Redovni profesor dr Milorad Bejatović

**ADAPTING LEGAL REGULATIONS TO CURRENT TRENDS IN
THE REGION**

Edited by: Full Professor Milorad Bejatović, PhD

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija Novi Sad
Faculty of Law for Business and Justice
University Business Academy Novi Sad

Novi Sad 2015.

Zbornik referata sa međunarodnog naučnog skupa održanog
od 24. – 26. septembra 2015. godine u Novom Sadu
u organizaciji Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe
Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu.

Izdavač:

Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu,
Geri Karolja br. 1, telefon: 021 400 – 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Recezeni:

Prof. dr Milorad Bejatović
Prof. dr Mirko Kulić
Prof. dr Dragan Mrkšić
Prof. dr Bora Čejović
Prof. dr Miroslav Vitez
Prof. dr Milan Počuča
Prof. dr Milutin Đuričić
Prof. dr Zoran Pavlović
Prof. dr Ivan Joksić
Doc. dr Predrag Mirković

Za izdavača:

Prof. dr Marko Carić

Urednik:

Prof. dr Milorad Bejatović

Štampa:

Štamparija FELJTON, Novi Sad

Tiraž: 150

ISBN 978-86-6019-058-3

Štampanje Zbornika podržao
Sekretarijat za nauku i tehnološki razvoj AP Vojvodine

Članovi Programskog odbora:

Prof. dr Marko Carić

Dekan Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu,
Univerziteta Privredna akademija, Republika Srbija

Prof. dr Milorad Bejatović

Profesor Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Republika Srbija

Akademik prof. dr Miodrag Simović

Potpredsednik Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Prof. dr Borce Davitovski

Ss. Cyril nad Methodeus University, Republic of Macedonia

Prof. dr Kostadin Pušara

Predsednik Udruženja Lobista Crne Gore
Profesor Univerziteta Alfa u Beogradu, Republika Srbija

Prof. dr Bora Čejović

Predsednik Krivičara Srbije

Prof. dr Miroslav Vitez

Ekonomski fakultet u Subotici, Republika Srbija

Prof. dr Dragan Mrkšić

Fakultet tehničkih nauka u Novom Sadu, Republika Srbija

Prof. dr Branko Vučković

Predsednik Osnovnog suda u Kotoru, Republika Crna Gora

Čedomir Backović

Pomoćnik ministra pravde Republike Srbije

Doc. dr Mirko Smoljić

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Republika Hrvatska

Prof. dr Rok Lampe

Research Institute of European Faculty of Law in Nova Gorica, Republic of Slovenia

Sebastian Spinei

Faculty of Law, University „Lucian Blaga”, Sibiu, Romania

Igor Denisov Yurevich

Vice President for Development at the Federal State Educational Institution of
Higher Professional Education, Omsk State Institute of Service, Russia

Članovi Organizacionog odbora:

Prof. dr Milorad Bejatović

Prof. dr Mirko Kulić

Doc. dr Predrag Mirković

Doc. dr Darko Golić

Dr. Dragan Grahovac

Sekretar skupa:

Msr Nenad Stefanović

UDK: 323.1:316.647.82

Doc. dr Borislav Bojić / Borislav Bojic, PhD

Docent na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe

Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu

Assistant Professor at Faculty of Law, University Business Academy in Novi Sad

E – mail: borislav@jastreb.rs

ZAŠTITA PRAVA MARGINALIZOVANIH GRUPA – ZAŠTITA PRAVA ROMSKE POPULACIJE –

Protecting the Rights of Marginalized Groups – Protection of Roma Population –

A p s t r a k t :

U Srbiji postoji nekoliko propisa kojima se naglašava i reguliše zabrana diskriminacije. Pre svega se ističe i stavlja u prvi plan zaštita ljudskih prava jer je Srbija ratifikovala sve ključne međunarodne sporazume i konvencije, zato što joj je cilj integracija u Evropsku Uniju pa s toga teži da ispuni sve potrebne evropske standarde. Romska populacija rasprostranjena je po čitavom svetu, pa i u Srbiji. Romi koji žive u Srbiji pored svega imaju neke specifičnosti koje ih odvajaju od ostalih.

Ključne reči: *diskriminacija, zaštita prava, tolerancija, stereotipi*

A b s t r a c t :

In Serbia there are several regulations that emphasize and regulate the prohibition of discrimination. First of all the highlights and foregrounds the protection of human rights, because Serbia has ratified all key international treaties and conventions, because her goal is integration into the European Union and therefore more difficult to meet all the necessary European standards. Roma people are spread all over the world, including Serbia. Roma people from Serbia have characteristics that distinguish them from the others.

Keywords: *discrimination, protection of rights, tolerance, stereotypes*

UVOD

U Srbiji je diskriminacija zabranjena, proklamovano je načelo jednakosti, a ljudska prava garantovana. Međutim, iako ima pravni i institucionalni okvir za zaštitu od diskriminacije, Srbija je još daleko od tolerantnog društva u kome se poštuju različitosti, a svi građani neometano ostvaruju svoja prava. U praksi

određene društvene grupe i dalje teže ostvaruju prava. Romi su marginalizovani, osobe sa invaliditetom u vrlo maloj meri uključene u društvo, homofobija duboko ukorenjena u društvu, a rodna ravnopravnost često načelna. Pored problema pri zapošljavanju, pristupu zdravstvu ili socijalnoj zaštiti, pripadnici manjina se suočavaju i sa govorom mržnje i nasiljem, a javno mnjenje je u velikoj meri optečeno stereotipima i predrasudama. Srbija je, ipak, tolerantnije društvo u odnosu na poslednju deceniju 20. veka sa odgovarajućim zakonskim okvirom i preduzetim koracima u cilju većeg uključivanja pripadnika manjina u društvo i unapređenje njihovog položaja.

Zakonom o zabrani diskriminacije uređuju se opšta zabrana diskriminacije, oblici i slučajevi i postupci zaštite od diskriminacije. Prema zakonu, svako je dužan da poštuje načelo jednakosti, odnosno zabranu diskriminacije. Za nadzor nad sprovođenjem zakona do sada je bilo nadležno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Zakon predviđa i sudsku zaštitu od diskriminacije, a propisano je da su kazne prekršajne, u skladu sa Zakonom o prekršajima. Zakon utvrđuje da svako ima pravo da ga nadležni sudovi i drugi organi javne vlasti Srbije efikasno štite od svih oblika diskriminacije.

PROBLEM PRIMENA ZAKONA I NERAZVIJENA PRAVNA I SUDSKA PRAKSA

Diskriminacija se može javiti kao direktna ili indirektna, a drastična je kada dovede do nasilja i zlostavljanja.¹ Oblici diskriminacije su povreda načela jednakih prava i obaveza, zabrana pozivanja na odgovornost, udruživanje radi vršenja diskriminacije, govor mržnje, uznemiravanje i ponižavanje. Zabrana pozivanja na odgovornost je oblik diskriminacije kada se osoba koja se žali i traži zaštitu od diskriminacije ili namerava da pruži dokaze o tome, izlaže lošijem postupanju.

Teški oblici diskriminacije su, prema zakonu, izazivanje i podsticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti, propagiranje ili diiskriminacije koju sprovode organi javne vlasti, propagiranje diskriminacije putem javnih glasila, kao i ropstvo, trgovina ljudima, aparthejd, genocid, etničko čišćenje i njihovo propagiranje.

Težak oblik diskriminacije jeste kada je višestruka, odnosno po osnovu dva ili više ličnih svojstava, ili kada se ponavlja ili čini u dužem vremenskom periodu prema istoj osobi.

I pored odgovarajućeg zakonskog okvira protiv diskriminacije, zakoni se ne sprovode dovoljno efikasno i kasni se sa donošenjem podzakonskih akata. Takođe, Srbija još nema razvijene pravne mehanizme protiv diskriminacije, što odlikuje mali broj procesuiranih dela je nedovoljan, dok se propisi često pogrešno razumeju

1 Kirk, J., i Miller M. L. (1986). Reliability and Validity of Qualitative Research. Berkeley, University of California Press.

i tumače. Od početka primene Zakona o zabrani diskriminacije, 2009. godine, pokrenut je veoma mali broj postupaka pre osnovnim sudovima.

Broj parničnih postupaka koji se na godišnjem nivou pokrene daleko je veći ali se nedostaci javljaju već kod podnošenja tužbi koje su često nerazumljive ili nepotpune, a takođe se često diskriminacija poistovećuje sa zlostavljanjem na radu. U Srbiji, takođe, još nije uspostavljen mehanizam za praćenje pojave diskriminacije, primene zakona i posebnih mera.

ROMSKA POPULACIJA U SRBIJI-HRONIČNI PROBLEM SA INTEGRACIJOM U DRUŠTVO

Romi su u najtežem položaju u poređenju sa drugim manjinskim zajednicama u Srbiji. Iako postoje strategije, zakonska rešenja i mere za unapređenje njihovog položaja i prava, oni su u društvu marginalizovani i i dalje su izloženi diskriminaciji. Često su meta fizičkih napada i govora mržnje, a lokalno stanovništvo ih uglavnom ne prihvata.

Prema rezultatima popisa iz 2011. godine u Srbiji je živelo 147.604 pripadnika romske nacionalne manjine, dok se na popisu 2002. godine oko 108.000 stanovnika tako izjasnilo. Procenjuje se da je njihov broj ipak veći.²

Romi su među socijalno najugroženijim stanovništvom: mnogi od njih žive u krajnjem siromaštvu i nemaju rešeno stambeno pitanje. Stopa nezaposlenosti među romskom populacijom je vrlo visoka i zapošljavanje je i dalje najveći izazov. Stanovanje, takođe, predstavlja jedan od ključnih problema Roma, pre svega interno raseljenih sa Kosova. Loši uslovi života, nizak standard i odsustvo zdravstvene nege dovode do toga da Romi žive 10 do 15 godina kraće od većinskog stanovništva.

Posebno ranjiva kategorija stanovništva su romske žene i deca koji su, pored teških životnih uslova, izloženi i eksploataciji i porodičnom nasilju. U Srbiji 3% Romkinja ima visoko obrazovanje i često se udaju pre punoletstva i vrlo mlade rađaju decu. Stopa smrtnosti romske odojčadi i dece do pet godina duplo je veća u odnosu na proseku u Srbiji, iako je smanjena za 50% u poslednjih osam godina. Ipak, izvestan pomak je ostvaren u oblasti obrazovanja i zdravstva. Donekle je unapređen pristup zdravstvu i povećan upis đaka romske nacionalnosti u osnovne škole. Prema podacima vlasti iznetim u aprilu 2013, procenat romske dece koja se upisuju u prvi razred osnovne škole porastao je za 25% tokom poslednjih pet godina, ali romski đaci rano napuštaju školu, pa sa obrazovanjem završavaju već u 12. godini.

Proteklih godina izazov predstavlja prinudno preseljenje Roma iz nelegalnih naselja. Za to ne postoji sistemsko rešenje, i preseljenje se često sprovodi uz kršenje ljudskih prava. Takođe, iseljavanjem u kolektivne centre ili kontejnerska naselja na periferiji uskraćuje im se mogućnost da se bave poslovima od kojih žive.

2 Grgić, N. (2006). Ispitivanje izraženosti predrasuda prema Romima. Zagreb, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju. str. 76

Od 2009. do 2012. godine prinudno je iseljeno 675 porodica na teritoriji Beograda, a tokom iseljenja Romi nisu blagovremeno obavješteni o tome, izostale su konsultacije i nije im ponuđen adekvatan smeštaj, pokazuju podaci grupe nevladinih organizacija objavljeni u decembru 2012. Prema međunarodnim standardima, iseljenje mora biti poslednja opcija, a činjenica da je neko naseljen na određenoj lokaciji bez dozvole nije dovoljna za iseljenje.

Ukidanje viznog režima za građane Srbije donelo je nove izazove kada je reč o položaju Roma, s obzirom da su, suočeni sa siromaštvom, najbrojniji među osobama koje traže azil u zemljama EU iz ekonomskih razloga. U tom smislu, na njih se gleda u negativnom svetlu kao na pretnju ukidanju bezviznog režima, dok stroža kontrola granice kojoj su vlasti pribegle kako bi suzbile zloupotrebu bezviznog režima sa Evropskom Unijom u praksi može dovesti do diskriminacije.

Mnogi Romi su pravno nevidljivi jer ne poseduju lične dokumente, što im otežava ostvarivanje prava. Položaj romske zajednice je bolji u odnosu na ranije godine, ali su Romi i dalje najdiskriminisanija društvena grupa u Srbiji. Romi u Srbiji su izloženi i fizičkim napadima, a zbog siromaštva često se odlučuju da traže azil u Evropskoj Uniji. Na teškoće sa kojima se Romi suočavaju u zemalja Zapadnog Balkana i Turskoj ukazano je i u novom izveštaju Evropske komisije o integraciji Roma u Evropskoj Uniji, u kome se zemlje u procesu pristupanja pozivaju da pojačaju napore u cilju uključivanja Roma u društvo. Podseća se da su preporuke o merama za integraciju Roma u članicama Evropske Unije relevantne i za zemlje u procesu pristupanja pošto su deo pravne tekovine Evropske Unije.

Romi i Romkinje su najdiskriminisanija društvena grupa u Srbiji. Pokazatelj tog stanja je činjenica da su od svih pritužbi, po svim svojstvima, pritužbe Roma u najvećem broju osnovane. Stanje romske zajednice u Srbiji je bolje ali da ima još mnogo toga da se uradi na unapređenju položaja Roma. Država i njeni organi treba da daju doprinos tome, ali i romska zajednica i njeni legitimni predstavnici.

STEREOTIPI O ROMIMA

Stereotipi mogu biti i pozitivni i negativni, i može se zaključiti da o Romima postoji veliki broj stereotipa i to uglavnom negativnih. Ovi stereotipi često se mogu uočiti analizirajući novinske članke u srpskim štampanim i elektronskim medijima. Među predrasudama i stereotipima o Romima dominiraju stavovi da su Romi manje vredna ljudska bića, bez ličnog dostojanstva. Ustaljeno je uverenje da i drugačija boja kože čini Rome drugačijim od ostalih.³ Često se doživljavaju kao homogene grupe i mnogo puta svode na njihov „Ciganluk”. Oni se ne doživljavaju kao osobe nego kao „Cigani“. Romi koji se ne uklapaju u sliku koju drugi imaju o „Ciganima“ često puta se ne doživljavaju kao Romi. Verovatno najčešća predrasuda o Romima je da krađu. U stara vremena, Rome su optuživali da krađu, danas ih optužuju za manja kriminalna dela kao što su džeparenje i provale.

3 Babić, S.(2010). Prošlost kao Drugi – Drugi kao prošlost. Etnoantropološki problemi 2 (5).

PRAVNI INSTRUMENTI ZA INKLUZIJU ROMA

U Evropi živi između 10 i 12 miliona Roma, od kojih oko 4 miliona u Turskoj i jedna milion na Zapadnom Balkanu.⁴ Isključenost Roma iz društva ima za posledicu da ih sve veći broj privremeno migrira u članice Evropske Unije koristeći bezvizni režim, što se negativno održava na viznu liberalizaciju koja je veliko dostignuće u integraciji Zapadnog Balkana u Evropskoj Uniji.⁵

Svih 28 članica Evropske unije obavezalo se 9. decembra da će sprovesti set preporuka čiji je cilj da se poboljša ekonomska i socijalna integracija romske zajednice. To je do sada prvi pravni instrument za inkluziju Roma na nivou EU i, mada nije pravno obavezujući, očekuje se da članice EU konkretnim merama doprinesu većoj integraciji Roma u društvo. Romi su najveća etnička manjina na kontinentu. Usvojene preporuke zasnovane su na izveštajima Komisije o situaciji romske zajednice iz poslednjih nekoliko godina a fokusirane su na četiri cilja iz Okvira EU za nacionalne strategije za integraciju Roma - pristupu obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvu i stanovanju.⁶

Kako bi se zacrtani ciljevi ostvarili, od članica EU traži se ne samo da alociraju sredstva EU, već i nacionalna i sredstva „treće strane“ u inkluziju Roma. Pored toga, preporukama se članicama daju smernice za unakrsne politike za integraciju Roma, poput obezbeđenja da se strategije primenjuju na loklanom nivou, jačanja antidiskriminatorskih propisa, unapređenja zaštite romske dece i žena i otkrivanja siromaštva u romskoj zajednici. Preporuke nisu pravno obavezujuće ali se očekuje da članice sprovedu konkretne mere kako bi Romi osetili razlike i živeli bolje. Podrška EU je međutim samo deo sveobuhvatne strategije za inkluziju Roma a članice, kako bi obezbedile odgovarajuća sredstva, moraju da izdvoje najmanje 20% onoga što dobiju iz Evropskog socijalnog fonda za socijalnu inkluziju.

U Srbiji postoji politička volja za rešavanje pitanja stanovanja Roma, ali korišćenje pretpristupnih fondova IPA u tu svrhu otežavaju nedovoljno pripremljeni projekti i odsustvo institucionalnog okvira za primenu. Pravo na stanovanje nije direktno uređeno Ustavom Srbije već zakonskim odredbama o ljudskim pravima i socijalnoj zaštiti.

MEDIJSKA SLIKA O ROMIMA U SRBIJI

Građani Srbije svoju sliku o dešavanjima u zemlji i svetu u najvećoj meri „grade“ pomoću TV prijemnika – 62% ispitanika koristi TV kao glavni izvor informisanja. Štampani mediji su glavni izvor informacija za 13% građana, a

4 Grgić, N. (2006). Ispitivanje izraženosti predrasuda prema Romima. Zagreb, Filozofski fakultet, Odeak za psihologiju, str. 81

5 Departman za psihologiju Republički zavod za statistiku. (2011)

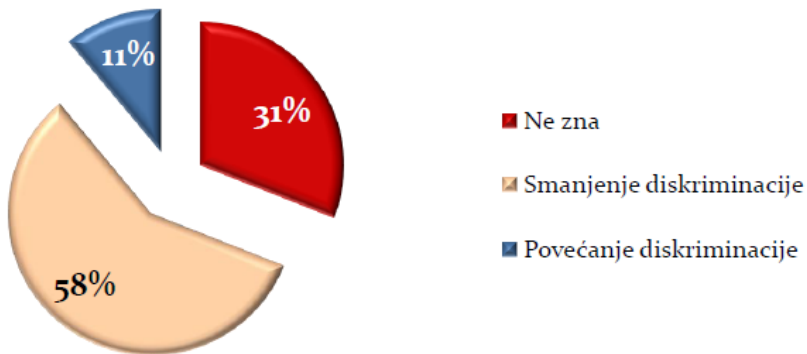
6 Mihajlović, I. (2013). Socijalna distanca prema Romima i altruizam. Niš, Filozofski fakultet.

povećano korišćenje interneta u Srbiji se da primetiti kroz podatak da svaki peti građanin kao glavni izvor informisanja koristi internet.

Na radijske informacije se oslanja najmanji broj građana Srbije – svega 4%. Istovremeno, prema mišljenju ispitanika, u medijima ne fali informacija o životu Roma u Srbiji. Svaki drugi ispitanik smatra da mediji posvećuju dovoljno pažnje životu Roma, dok svaki treći ispitanik smatra da mediji nisu dovoljno posvećeni ovom pitanju.⁷ Nemali broj građana (15 %) ne može da proceni da li se mediji u dovoljnoj meri bave pitanjem položaja Roma u Srbiji.

Nemali broj građana (15 %) ne može da proceni da li se mediji u dovoljnoj meri bave pitanjem položaja Roma u Srbiji. Osim toga što smatraju da se mediji u dovoljnoj meri bave položajem Roma, ispitanici su uvereni u medijsku nepristrasnost po ovom pitanju. Najveći broj ispitanika (48%) smatra da mediji prilikom izveštavanja ne prave razliku između Roma i ostalih naroda (pa i većinskog srpskog) koji žive u Srbiji.

Grafikon: Uticaj medija na položaj romske populacije u Srbiji

Izvor: www.cesid.org

Podjednak broj ispitanika smatra da mediji u pozitivnom/negativnom svetlu predstavljaju Rome u Srbiji (po 20%), dok je 12% onih koji ne mogu da ocene kakvo je medijsko izveštavanje o ovoj zajednici.

Ispitanici pokazuju da su upoznati sa uticajem medijskog izveštavanja na promenu navika i shvatanja kod građana Srbije. Tri četvrtine ispitanika smatra da su mediji u stanju da svojim izveštavanjem utiču na to da se popravi (ili pokvari?) položaj romske zajednice u Srbiji. Građani smatraju da su teme koje se tiču položaja Roma u Srbiji sasvim dovoljno zastupljene u medijima. S toga, ne čudi činjenica da više od polovine ispitanika tvrdi da ima dovoljno i više nego dovoljno informacija o životu Roma u Srbiji.

⁷ Đurić, Đ. (2001). Socijalna psihologija obrazovanja. Sombor, Učiteljski fakultet.

Nešto manje od četvrtine ispitanika u Srbiji smatra da nema dovoljno informacija, dok je još 22% onih koji smatraju da imaju veoma malo informacija o životu Roma u Srbiji. Sa druge strane, polovina ispitanika tvrdi da ima sasvim dovoljno informacija, a još 6% ispitanika tvrdi da imaju i previše informacija i saznanja o životu romske zajednice u Srbiji.

DISKRIMINACIJA ROMA U ČITAVOJ EVROPI

„Anticiganizam“ nije trend u samo jednoj zemlji, već postoji u celoj Evropi i ide pod ruku sa porastom ekstremne desnice u Evropi. Sve više političara koristi rasistički jezik i rasističke prakse. Na Rome se ne gleda kao na građane, već kao na one koji će odmah da urade nešto loše ili zloupotrebe sistem. Švedska važi za jednu od najnaprednijih zemalja u svetu kada su u pitanju ljudska prava i sloboda građana, ali to nije slučaj kada su Romi u pitanju. U Švedskoj postoji snažna diskriminacija prema Romima.⁸ Zaustavljaju ih na ulici, legitimišu, a to se odnosi i na romski aktivizam, koji nema isti status kao drugi, a često služi samo kao izvor informacija.⁹ „Anticiganizam“ postoji u celoj Evropi, pa tako i u Švedskoj. Romi nemaju pristup odlučivanju, niti imaju šansu da dođu u poziciju da odlučuju.

POVERENIK ZA ZAŠTITU RAVNOPRAVNOSTI U SRBIJI

Poverenik za zaštitu ravnopravnosti predstavlja centralno nacionalno telo za zaštitu od diskriminacije. On je nadležan za sprečavanje svih vidova i slučajeva diskriminacije, zaštitu ravnopravnosti u svim oblastima društvenih odnosa, i nadzor nad primenom propisa o zabrani diskriminacije. Postupa po pritužbama u slučajevima diskriminacije, ali nije ovlašćen da sam pokrene postupak. On može da podnese tužbu u ime oštećene osobe, uz njen pismeni pristanak.

Poverenik deluje snagom autoriteta i ne može da izriče sankcije. Ukazuje na nedozvoljene oblike ponašanja i izriče preventivne mere - opomene. Poverenika bira Skupština na period od pet godina, na predlog skupštinskog odbora za ustavna pitanja.

ZAKLJUČAK

Najveći problem romske populacije u društvu je visoka stopa diskriminacije. Razlog tome su mnogobrojni stereotipi i predrasude koje ljudi imaju o njima. U Srbiji proteklih godina preduzimaju različite mere koje treba da omoguće manjinama da ostvare prava, da se više uključe u društvo i da unaprede svoj položaj. To se ostvaruje

8 Koalicija protiv diskriminacije.(2015). Diskriminacija u Srbiji-aktuelni trendovi. Preuzeto sa: <http://www.stopdiskriminaciji.org> 19.05.2015.

9 Đurić, Đ. (2001). Socijalna psihologija obrazovanja. Sombor, Učiteljski fakultet.

kroz programe, kao što je program stažiranja za pripadnike nacionalnih manjina u državnim institucijama, podsticajne mere pri zapošljavanju (subvencije, grantovi, olakšice) ili mere afirmativne akcije, poput uvođenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom ili upisa Roma u visokoškolske ustanove. Takođe, za zaposlene u javnim službama i institucijama, poput policije ili nastavnog kadra, organizovane su obuke kako bi se uputili u pitanja osetljivih grupa. Pored zakona, donete su strategije i akcioni planovi u kojima se definišu ciljevi, odnosno konkretne mere za unapređenje položaja određene manjine.¹⁰

Jedna od mera je uspostavljanje tela na lokalnom novu i zanimanja koja će omogućiti građanima pristup pravima. Tako su u opštinama osnovane komisije za rodnu ravnopravnost, a u domove zdravlja i bolnice je uveden zaštitnik prava pacijenata.

LITERATURA :

1. Babić, S.(2010). Prošlost kao Drugi – Drugi kao prošlost. Etnoantropološki problemi 2 (5).
2. Grgić, N. (2006). Ispitivanje izraženosti predrasuda prema Romima. Zagreb, Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju.
3. Đurić, Đ. (2001). Socijalna psihologija obrazovanja. Sombor, Učiteljski-fakultet.
4. Mihajlović,I. (2013). Socijalna distanca prema Romima i altruizam. Niš, Filozofski fakultet.
5. Departman za psihologiju Republički zavod za statistiku. (2011). Stanovništvo prema nacionalnoj pripadnosti. Rezultati izveštaja. Preuzeto sa: <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptId=1210>.
6. Koalicija protiv diskriminacije.(2015). Diskriminacija u Srbiji-aktuelni trendovi. Preuzeto sa: <http://www.stopdiskriminaciji.org>
7. Kirk, J., i Miller M. L. (1986). Reliability and Validity of Qualitative Research. Berkeley, University of California Press.
8. *Centar za slobodne izbore i demokratiju (2013). Medijska slika o Romima u Srbiji, preuzeto sa: www.cesid.org*

10 *Ibidem*

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Магице српске, Нови Сад

340.134(497)(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп “Прилагођавање правне регулативе
актуелним трендовима у региону” (2015 ; Нови Сад)**

[Zbornik referata sa Međunarodnog naučnog skupa “Prilagođavanje pravne regulative aktuelnim trendovima u regionu”, 24-26. septembar 2015, Novi Sad] / [priređio Milorad Bejatović]. - Novi Sad : Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2015 (Novi Sad : Feljton). - 825 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 150. - Bibliografija uz svaki rad. - Rezime na engl. jeziku uz većinu radova.

ISBN 978-86-6019-058-3

а) Правна регулатива - Усаглашавање - Балкан - Зборници
COBISS.SR-ID 299340807